

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Marek Motuk

w sprawie **J. N.**

skazanego za czyny z art. 226 § 1 k.k. i art. 207 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 14 czerwca 2023 r.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Rejonowego we Wrocławiu,

z dnia 27 września 2022 r., sygn. akt VII KK 461/22

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 września 2022 roku, sygn. akt VII K 461/22, Sąd Rejonowy we Wrocławiu uznał J. N. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów z art. 226 § 1 k.k. i art. 207 § 1 k.k. i wymierzył mu karę łączną 1 roku i 3 miesięcy ograniczenia wolności, zobowiązując do świadczenia w tym czasie nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym. Nadto orzekł wobec oskarżonego zakaz kontaktowania się z

pokrzywdzoną W. W. poza wypadkami, w których pokrzywdzona wyrazi na to zgodę. Orzeczenie to uprawomocniło się w I instancji.

Kasację od powyższego wyroku wywiódł Prokurator Generalny zarzucając:

1. rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., polegające na wadliwym uznaniu, że awizowane i niepodjęte w terminie zawiadomienie oskarżonego o terminie rozprawy wyznaczonej w dniu 27 września 2022 roku, zostało mu prawidłowo doręczone i wystąpiły tym samym warunki do rozpoznania sprawy pod jego nieobecność, podczas gdy korespondencję tę wysłano na adres niewskazany przez J. N. jako adres do doręczeń, co w konsekwencji skutkowało przeprowadzeniem postępowania pod jego nieobecność z rażącym naruszeniem prawa oskarżonego do obrony, polegającym na uniemożliwieniu mu wzięcia udziału w rozprawie oraz poddania wydanego wyroku skazującego kontroli sądu II instancji;
2. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k. w zw. z art. 39 pkt 2b k.k., polegające na orzeczeniu wobec oskarżonego J. N. środka karnego w postaci zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną W. W. poza wypadkami, w których wyrazi na to zgodę, bez wskazania okresu obowiązywania tego środka, podczas gdy art. 43 § 1 k.k. wskazuje, że zakazy wymienione w art. 39 pkt 2 – 2b k.k. orzeka się w latach, od roku do lat 15, co obliguje sąd do określenia czasokresu obowiązywania środka karnego.

Podnosząc powyższe zarzuty Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, co pozwoliło na uwzględnienie jej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego już wielokrotnie wyrażano trafny pogląd wskazujący, iż wprowadzie od dnia 1 lipca 2015 r. oskarżony ma – co do zasady – prawo, a nie obowiązek wzięcia udziału w rozprawie (art. 374 § 1 k.p.k.), to aby móc

to uprawnienie samodzielnie zrealizować musi zostać prawidłowo zawiadomiony o jej terminie i miejscu (art. 117 § 1 k.p.k.). Gdy brak jest w tym zakresie dowodu, czynności tej nie powinno się przeprowadzać (art. 117 § 2 k.p.k.). Rozprawę pod nieobecność oskarżonego, którego udział w rozprawie nie był obowiązkowy można prowadzić tylko wówczas, gdy został on prawidłowo, a więc w sposób zgodny z treścią przepisów zawartych w rozdziale 15 Kodeksu postępowania karnego, zawiadomiony o jej czasie i miejscu. Nieprawidłowe powiadomienie, polegające m. in. na skierowaniu zawiadomienia pod niewłaściwy adres, jest z kolei równoznaczne z niepowiadomieniem o terminie rozprawy i w rezultacie zawsze rodzi konieczność zaniechania jej prowadzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2021 r., IV KK 569/20, LEX 3168930, por. też wyrok tego Sądu z dnia 9 października 2020 r., IV KK 283/20, LEX 3145225).

Analiza akt niniejszej sprawy wskazuje, iż podczas pierwszego przesłuchania w toku postępowania przygotowawczego J. N. wskazał jako adres dla doręczeń w kraju – W., ul. [...] (k. 30). Jednak podczas kolejnego przesłuchania oświadczył: „wiem, że na czas trwania postępowania będę się musiał wyprowadzić od babci z mieszkania z ul. [...] Korespondencję będę odbierał pod adresem mojej matki – ul. [...]1 w W. (k. 33). Tymczasem sąd rejonowy wezwanie na termin rozprawy w dniu 27 września 2022 roku wysłał oskarżonemu na pierwotnie wskazany przez niego adres przy ul. [...] w W. (k. 264), uznając to nieodebrane zawiadomienie za doręczone. W postępowaniu przygotowawczym nie przyznawał się on do zarzucanych czynów (k. 33). Oczywistą konsekwencją opisanego uchybienia, którego dopuścił się sąd rejonowy, było uniemożliwienie J. N. wzięcia udziału w rozprawie oraz skorzystania z możliwości zaskarżenia wydanego wobec niego w ten sposób wyroku skazującego. Stanowiło to rażące naruszenie jego prawa do obrony. Wnikliwa analiza akt przez sąd *meriti* winna skłonić go do pogłębionych refleksji w zakresie ustalenia właściwego adresu do doręczeń oskarżonego. Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2022 roku nakazano bowiem J. N. tytułem środka zapobiegawczego opuszczenie lokalu mieszkalnego w W. przy ul. [...] (k. 34). Już ta okoliczność winna wzbudzić u sądu *meriti* wątpliwość odnośnie do właściwego adresu korespondencyjnego oskarżonego.

Mając powyższe na uwadze, stwierdziwszy że prawo stron do uczestniczenia w rozprawie jest fundamentalnym prawem oskarżonego w toku prowadzonego przeciwko niemu procesu karnego, stanowiąc tym samym jeden z głównych elementów rzetelnego postępowania, niewątpliwie przedstawione wyżej naruszenia przepisów prawa procesowego, mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, jako że orzekanie z naruszeniem rzetelności procedowania, a szczególnie uniemożliwienie podjęcia aktywnej obrony, nie pozwala uznać wydanego wyroku za zapadłego w wyniku procesu karnego spełniającego podstawowe jego zasady, określone tak w ustawodawstwie krajowym, jak i w przepisach prawa międzynarodowego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 lipca 2019 r., V KK 48/09, OSNwSK 2009/1/1559, z dnia 18 grudnia 2013 r., III KK 387/13, Prok. i Pr. - wkł. 2014/3/16 oraz z dnia 6 listopada 2018 r., IV KK 421/17, Prok. i Pr. - wkł. 2019/3/11). Zarzut kasacji Prokuratora Generalnego uznać więc należało za zasadny.

Analogicznie ocenił Sąd Najwyższy także drugi z wyartykułowanych w kasacji zarzutów, dotyczący rażącej obrazu prawa materialnego. Jednym z elementów zaskarżonego wyroku było orzeczenie wobec oskarżonego zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną poza wypadkami, w których pokrzywdzona wyrazi na to zgodę (punkt IV zaskarżonego wyroku). Literalna treść powyższego orzeczenia jednoznacznie wskazuje, iż zakaz ten został ustanowiony z pominięciem wynikającego z treści art. 43 § 1 k.k. obowiązku określenia czasu jego obowiązywania. W konsekwencji zakaz ten uzyskał charakter bezterminowy, wbrew treści powołanego przepisu, który nakazywał orzeczenie go w latach, od roku do lat 15. To rażące uchybienie również miało istotny wpływ na treść orzeczenia, albowiem niewskazanie okresu obowiązywania środka karnego powoduje, że nie wiadomo jak długo ma on być wykonywany wobec tego skazanego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że w związku z ustawowym wymogiem określenia w wyroku, jak długo zakaz ma trwać, wykluczona jest możliwość precyzowania czasu trwania zakazu dopiero w postępowaniu wykonawczym. Czasu obowiązywania zakazu nie da się więc określić wykorzystując dyspozycję art. 13 § 1 k.k.w. i zasadę *in dubio pro reo* (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 lutego 2021 r., IV KK 520/20, LEX 3150229, z dnia 8 grudnia 2021 r., III KK 468/21, LEX 3327635). W orzecznictwie przyjmuje się, że wnioskowanie w środku zaskarżenia o wprowadzenie

do orzeczenia określenia terminu środka karnego w sytuacji, gdy w wyroku nie został on podany, oznacza, że środek ten jest złożony na korzyść oskarżonego. Brak bowiem oznaczenia terminu zakazu sprawiałby, że obowiązywałby on bez ograniczenia czasowego, zwłaszcza, że w postępowaniu wykonawczym usunięcie tego uchybienia nie byłoby możliwe (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 października 2014 r., III KK 124/14, LEX 1523391, z dnia 30 marca 2015 r., II K 75/15, LEX 1659231, z dnia 15 listopada 2017 r., IV KK 284/17, LEX 2401079 oraz z dnia 17 grudnia 2020 r., I KK 170/20, LEX 3168903).

Uznanie obu zarzutów Prokuratora Generalnego za zasadne, i to w sposób oczywisty, skutkować musiało uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, z mocy art. 537 § 2 k.p.k. i art. 535 § 5 k.p.k.

Ponownie rozpoznający sprawę sąd rejonowy będzie baczył na właściwe zawiadomienie oskarżonego o terminie rozprawy oraz – w razie ewentualnego wydania wyroku skazującego zawierającego zakaz zbliżania do pokrzywdzonej – prawidłowo określi czas trwania tego środka, a także uwzględni uregulowania zawarte w art. 538 § 1 k.p.k.